

*Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів,
які вивчатимуть інформатику в закладах загальної середньої освіти
за підручником Джона Ендрю Біоса, рекомендованого МОН України
(Наказ від 08.02.2022 № 140)*

Метою інформатичної освітньої галузі Державного стандарту базової загальної середньої освіти є розвиток особистості учня, здатного використовувати цифрові інструменти та технології для розв'язання проблем, розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, здатного критично мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві.

Підручник складено відповідно до Модельної навчальної програми «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авторський колектив Пасічник О. В., Чернікова Л. А.; гриф Міністерства освіти та науки України «Рекомендовано», наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795), спрямований на реалізацію ідей концепції Нової української школи.

Вивчення інформатики в 5-6 класах виконує низку значущих для загального розвитку особистості учня **завдань**, виконання яких дозволить досягти заданих Державним стандартом очікуваних загальних обов'язкових результатів навчання, а саме:

учень/учениця:

- знаходить, аналізує, перетворює, узагальнює, систематизує та подає дані, критично оцінює інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- створює інформаційні продукти та програми для ефективного розв'язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально та у співпраці з іншими особами за допомогою цифрових пристроїв чи без них;
- усвідомлено використовує інформаційні та комунікаційні технології і цифрові інструменти для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творець та (або) споживач, а також самостійно опановує нові технології;

- усвідомлює наслідки використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього природного середовища, дотримується етичних, культурних і правових норм інформаційної взаємодії.

Підручник, як інструмент, передбачає формування й розвиток в учнів ключових компетентностей (Додаток 13 до Державного стандарту) та спільних для них наскрізних умінь. Цей процес відбувається в ході опанування змісту та досягнення очікуваних конкретних результатів навчання, які визначає обрана модельна навчальна програма.

У 5-6 класах відбувається адаптація учнів до навчання, формуються інтереси і світогляд, закладаються навички самостійної роботи та роботи в учнівському колективі. Тому значну частину часу курсу інформатики в цих класах побудовано згідно спіральної структури та базується на повторенні, уточненні й розширенні знань, отриманих дітьми в початковій школі, їх систематизації та формуванню компетентностей, користувацьких умінь і розвитку обчислювального мислення. Саме тому в підручнику надається перевага практикоорієнтованому матеріалу та цифровому контенту до нього, що забезпечує навчальний поступ розвитку освітньої компетентності, який закладено в Державних стандартах інформатичної освітньої галузі початкової та базової середньої освіти і в перспективі буде поступово розвиватися до профільної школи. Це прослідковується у поглибленні та розширенні визначених модельною програмою змісту навчання та рівня активності учнів під час виконання запропонованих видів діяльності до однакових загальних очікуваних результатів навчання.

В підручнику представлені конкретні методи обчислювального мислення через його вміст.

- Декомпозиція, як вміння розбивати задачу на окремі кроки чи етапи, і зворотний процес утворення складного рішення з окремих частин. Реалізується в підручнику за допомогою теоретичних міні-блоків подання інформації та наскрізної практичної орієнтації матеріалу.

- Виявлення шаблонів, тобто схожих елементів чи їх особливостей, що дозволяє робити прогнози чи знаходити спільні рішення різних задач. Формується при роботі з ілюстраціями та покроковими інструкціями.
- Абстрагування, тобто вміння узагальнити інформацію, необхідну для розв'язання задачі, і відкинути зайві деталі. Прослідковується в роботі над комплексними практичними роботами.
- Розробка алгоритму, як покрокової стратегії розв'язання задачі. Реалізується в підручнику через роботу над індивідуальними та колективними проектами.

Перераховані поняття стали пріоритетом, фокусом та вектором оцінювання та предметної уваги на уроках інформатики, впродовж опанування учнями різних тем, від створення програмних проєктів до вивчення інформаційних систем та дослідження застосування моделювання для розв'язання задач.

Важливим результатом викладання курсу інформатики за даним підручником є перехід від парадигми навчання вправного користувача, споживача інформаційних послуг та технологій до нової парадигми формування вмінь, які забезпечують виконання ролі їх творця, тобто від репродуктивного рівня мислення до продуктивного.

До складу навчально-методичного комплексу, створеного на основі підручника Джона Ендрю Біуса, входять Робочий зошит у двох частинах, Книга вчителя. Крім того, підручник містить додатковий компонент – електронну сторінку з практичними роботами, комплексними практичними роботами та проєктами. Все це сприяє досягненню учнями обов'язкових результатів навчання, зафіксованих у Державному стандарті базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898) та допомагає вчителю здійснювати оцінювання.

Відповідно до Рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОН України від 01.04.2022 № 289) основними видами

оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне.

Загальна оцінка результатів навчання семестрового та річного оцінювання виставляється у Свідоцтві досягнень, що здійснюється за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

За рішенням педагогічної ради (за потреби) заклад освіти може визначити адаптаційний період впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання може здійснюватися рівнево або бально. Рекомендуємо враховувати рівень формування наскрізних вмінь учня:

- вияв інтересу до навчання,
- розуміння прочитаного,
- вміння висловлювати власну думку,
- критично та системно мислити,
- логічно обґрунтовувати власну позицію,
- діяти творчо,
- вияв ініціативи у процесі навчання,
- вміння конструктивно керувати емоціями,
- оцінювати ризики,
- приймати рішення,
- розв'язувати проблеми,
- співпрацювати з іншими.

Результати навчання можна позначати першою літерою рівня досягнень орієнтовних критеріїв оцінювання («П» – Початковий, «С» – Середній, «Д» – Достатній, «В» – Високий) або за допомогою виставлення відповідних балів.

Рівні результатів навчання	Бал	Загальна характеристика
Початковий	1	Учень/учениця розрізняє об'єкти вивчення
	2	Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учень/учениця відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
Середній	4	Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, повторює за зразком певну операцію, дію
	5	Учень/учениця відтворює основний навчальний матеріал, з помилками й неточностями дає визначення понять, формулює правило
	6	Учень/учениця виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу; відповідає правильно, але недостатньо осмислено; застосовує знання при виконанні завдань за зразком
Достатній	7	Учень/учениця правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, наводить окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
	8	Учень/учениця має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповіді логічні, хоч і мають неточності

	9	Учень/учениця добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, аналізує й систематизує інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
Високий	10	Учень/учениця має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
	11	Учень/учениця має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, знаходить інформацію та аналізує її, ставить і розв'язує проблеми
	12	Учень/учениця має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує, оцінює, узагальнює опанований матеріал, самостійно користується джерелами інформації, приймає обґрунтовані рішення

Оцінювання враховує індивідуальні відмінності, бо орієнтоване на прогрес і зростання учня/учениці, зважаючи на конкретні результати.

Практичні роботи та проєкти передбачають перевірку предметних компетентностей. Видання для учнів 5 класу містить повністю практикоорієнтовану структуру подання матеріалу.

За результатами роботи з підручником під час вивчення нової теми та виконання покрокових інструкцій за ілюстраціями, які сприяють вивченню та відпрацюванню нових навичок та технік доцільно провести поточне (формувальне) оцінювання на уроці. Така форма оцінювання доповнюється міні практичними, які допомагають учню втілити власні творчі задуми. Більше 30 комплексних практичних робіт електронного ресурсу до підручника побудовані за принципом самостійних чи групових робіт, які мають різну структуру і містять різну кількість

завдань. Кожна тема підручника завершується комплексною практичною роботою та інтерактивними вправами до неї. Тривалість виконання практичної роботи орієнтовно 15-20 хв, проте вчитель на власний розсуд може визначати час на виконання роботи залежно від рівня класу та індивідуальних особливостей учнів. Оцінювати результат рекомендуємо, виходячи з обсягу виконаних робіт: «П» - 1-25%, «С» - 26-50%, «Д» - 51-75%, «В» - 76-100%. При бальному оцінюванні сумарна кількість балів за самостійну роботу має дорівнювати 12.

Плануючи уроки для вивчення певної теми слід враховувати, що учні повинні мати можливість досліджувати програмні поняття та складати власне їх розуміння на підставі особистого досвіду. Потрібно створювати умови для розвитку допитливості учнів, підтримувати ініціативу при вирішенні проблемних ситуацій та самовираження через цифрову творчість. Але й пам'ятати про системність та послідовність формування стійких навичок під час виконання покрокових вправ, практичних, проєктів тощо. При плануванні навчальної діяльності треба враховувати також її невід'ємну соціальну складову, і включати у заняття обговорення, дискусії, презентації, отримання та надання зворотного зв'язку та рефлексію.

Виконання проєктів після вивчення розділу буде кінцевим інструментом для опанування інформатики, формулюванню власних запитань, знаходження власних рішень і самокритичного оцінювання власної роботи.

Основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти є поточний контроль, що проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання.

Основна функція поточного контролю – навчальна. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Також звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання пропонується здійснювати на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт. Під час виставлення тематичного бала результати перевірки робочих зошитів, як правило, не враховуються.

Семестровий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів. Вчитель може змістити акценти на результати опанування більш важливих тем, попередивши про це учнів на початку семестру.

Річне оцінювання здійснюється на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри.

Якщо рівень результатів навчання учня (учениці) визначити неможливо з якихось причин, у класному журналі та свідоцтві досягнень, таблиці навчальних досягнень роблять запис «не атестований(а) (н/а)».

Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється на основі висновку фахівців інклюзивно-ресурсного центру, де зазначено труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, що можуть впливати на ефективність застосування певних форм оцінювання. Добір форм оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють індивідуально з обов'язковим урахуванням їх можливостей функціонування, життєдіяльності та здоров'я. При оцінюванні рівня сформованості предметних компетентностей учнів з особливими освітніми потребами вилучають ті складові (знання, вміння, види діяльності та інше), опанування якими є утрудненим або неможливим для учня з огляду на труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. Але заклади освіти мають право на свободу вибору форм, змісту та способів оцінювання за рішенням педагогічної ради.

Вибір форм, змісту та способів поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання здійснюється педагогічними працівниками закладу освіти залежно від дидактичної мети. Зважаючи на особливості змісту та видів навчальної діяльності, передбачені модельною навчальною програмою «Інформатика (5-6 класи)», поточне та підсумкове оцінювання може здійснюватися із застосування таких основних форм та способів:

- практичної, зокрема шляхом планування та виконання експериментальних досліджень, планування та реалізації проєктів, виготовлення моделей,
- створення нових та/або використання існуючих комп'ютерних програм та інших інформаційних продуктів тощо;
- письмової, у тому числі графічної, зокрема шляхом бланкового тестування, організації роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами тощо;
- цифрової, зокрема шляхом тестування в електронному форматі або виконання інтерактивних онлайн вправ;
- усної, зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування, а також організації інтерактивних заходів.

Оцінювання має бути зорієнтованим на:

- очікувані результати навчання на відповідному етапі освітнього процесу;
- ключові компетентності та наскрізні вміння.